

Feestelijk congres met serieuze boodschap: 'Als we niets doen, wordt het onbetaalbaar'

Een plastic emmer en twee trommelstokjes? De 150 deelnemers aan het event RAW 50 jaar keken donderdag 9 juni wel een beetje vreemd op. Ze stonden nog maar net binnen bij de sfeervolle congreslocatie (voormalige Prins Mauritskazerne in Ede) of er wachtte al een vrolijke oefening om op te warmen. Wat zou deze dag nog meer gaan bieden?

Het moet gezegd; ze houden wel van een feestje bij CROW. Dat is wellicht niet het eerste waar je aan denkt bij een kennisplatform, maar als verbindende partij in de grond-, weg- en waterbouw is er doorgaans volop aandacht voor sfeer, saamhorigheid en collegialiteit. Dat was ook te merken tijdens het verjaardagsfeestje van RAW.

Toegegeven; het is niet het meest aabare onderdeel van CROW. De wereld van aanbesteden en contracteren lijkt er een voor fijnproevers; met veel aandacht voor details en de spreekwoordelijke mitsen en maren. Maar als systematiek is RAW al jaren van cruciaal belang voor het maken van heldere afspraken in de GWW-sector. Rondom de aanleg van wegen, rotondes en bruggen bijvoorbeeld. Maar ook bij het onderhoud van de openbare ruimte. In de loop van een halve eeuw hebben opdrachtgevers en opdrachtnemers RAW massaal omarmd. In werkgroepen werken alle sectoren mee aan spelregels en afspraken. Een unieke manier van betrokkenheid en draagvlak, waar Nederland best een beetje trots op mag zijn. Of zoals de slogan het samenvat: *Waar zouden we zijn zonder RAW?*

Met die gedachte in het achterhoofd is het geen probleem om een congresdag met luid getrommel te beginnen. Want dat bleek het eerste – luchtige – onderdeel. Onder begeleiding van twee muzikanten leerden deelnemers in een half uurtje meerdere ritmes drummen op de achterkant van een bouwemmer. Hier en daar ging zelfs al een jasje uit. Een prima start van de dag, met de juiste energie en dynamiek: *Beste deelnemers, vandaag is het feest!*

Dagvoorzitter Jetske Thielen (tevens podcastmaker en herenboer) wist die vrolijke noot goed vast te houden dankzij haar aanstekelijke manier van vertellen en vragen stellen. Zij nam de deelnemers direct mee naar haar persoonlijke drijfveer: duurzaam leven, samen beter zorgen voor de aarde. Dat thema zou – niet geheel toevallig – ook als een rode draad door het programma lopen.

Eerste spreker was wethouder Peter de Pater van de gemeente Ede die iets vertelde over de herontwikkeling van het kazerneterrein waar het event plaatsvond. De meeste gebouwen hebben dankzij transformatie een nieuwe bestemming gekregen. Een mooi voorbeeld van hergebruik. Als linkje naar RAW vertelde De Pater over de aanbesteding van een nieuw intercitystation in Ede. Door allerlei oorzaken ontstond daar vertraging. 'Helaas kan RAW niet verhinderen dat bouwprojecten soms anders lopen dan gepland', zei De Pater. Maar het leverde wel een beter ontwerp op.

Zijn bijdrage werd gevolgd door het nieuwe RAW promotiefilmpje over het boeiende samenspel tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers. Twee werelden die altijd moeite moeten doen om elkaar te vinden. RAW helpt om tot een goede samenwerking te komen. Een opdrachtgever weet vooraf wat iets kost en hoe de gewenste kwaliteit wordt behaald. Maar ook voor de opdrachtnemer is RAW van belang; de systematiek biedt duidelijkheid zodat er in een later stadium geen meningsverschillen ontstaan.

Daarna volgde een terugblik. Noem het: *RAW door de jaren heen*. Dagvoorzitter Thielen liet eerst een foto zien van Jan Kasteleijn, een oud-RAW-er die in mei overleed en tijdens zijn werk veel heeft betekend voor de systematiek. Daarop volgde een panelgesprek tussen vier RAW-deskundigen; Teun van Reeuwijk, Robert-Jan van den Berg, Jacques Teunissen (allen vanuit CROW betrokken) en Siebe Bosma van Antea Group. Zij vertelden anekdotes bij de foto's op het scherm. Kiekjes van CROW-teams, omslagen van vroegere edities van de RAW-standaard. Maar ook voorbeelden van bedrijfsgeschenken die indertijd gretig aftrek vonden.

Zoals een handige multitoel met het RAW-logo en een USB-stick in de vorm van legoblokjes.

De vier heren kregen volop spreektijd en dat bleek een valkuil, want RAW-mensen komen nooit tekst tekort. Prima verhalen overigens. Over hoe de eerste eisen sets (met de hand opgesteld) werden gedigitaliseerd. Dat gebeurde bij een computer van IBM in Amsterdam. Maar ook over de overhandiging van een CD-ROM aan de staatssecretaris van Hongarije – ergens begin jaren negentig. Een symbolisch gebaar, omdat het land eveneens met de RAW-systematiek ging werken. Wat maar weer eens onderschrijft hoezeer 'onze' kennis op waarde werd en wordt geschat.

RAW-kenner Jacques Teunissen van CROW had nog een duidelijke oproep. 'RAW is indertijd bedacht als instrument om het werk voor opdrachtgevers en opdrachtnemers makkelijker te maken. Vergeet niet: dat is onveranderd. Iedereen in de sector zou maandelijks bij CROW op de deur moeten bonzen om aan te geven waar RAW *alsjeblieft mee aan de slag zou moeten gaan*.' Die betrokkenheid vanuit de sector

is echter minder geworden. 'Daar kun je allerlei omstandigheden voor aanwijzen, maar ik gun mijn collega's dat we het vooral met zijn allen blijven doen.'

Met een bakfiets werden vervolgens taartjes van bakkerij Mekking binnengereden. Voor alle aanwezigen lagen drie verschillende stukjes klaar. Over feestvieren gesproken! Het

costte dus nauwelijks moeite om de hele zaal – nog gauw even – te laten juichen voor een enthousiast groepsportret. En toen zat het eerste deel van het ochtendprogramma erop. Inderdaad, dat smaakte naar meer.

Na de pauze volgde een panelgesprek over alle uitdagingen voor RAW, waarbij het thema duurzaamheid – uiteraard – de boventoon voerde. Een gesprek tussen vier personen, waaronder Bart de Bruin. Hij is directeur van afvalbedrijf Dar (Nijmegen en omgeving) en lid van de Raad van Toezicht bij het Fonds Fysieke Leefomgeving. In zijn bijdrage roemde hij RAW en de manier waarop in Nederland wordt samengewerkt. Tegelijkertijd wees hij op alle maatschappelijke opgaven in combinatie met krapte op de arbeidsmarkt. De waardering voor mbo en lbo zou nog veel meer omhoog moeten, vindt De Bruin. 'We hebben deze mensen keihard nodig.' Duurzaamheid is gebaat bij het openstaan voor nieuwe contacten, zei De Bruin. Samenwerken aan oplossingen betekent ook buiten je netwerk kijken.

Tweede panellid was Lidewij de Haas. Zij is algemeen directeur van ingenieurs- en adviesorganisatie Arcadis en riep op tot tempoversnelling rondom duurzaamheid en innovatie. 'Er wordt vaak gezegd: *Duurzaamheid is zo duur*. Maar als we niets doen, wordt het onbetaalbaar.' En daarbij: 'Laten we aan de slag gaan met de duurzame mogelijkheden die er al zijn; die moeten we niet op de plank laten liggen.' Over de tempoversnelling: 'Onze vrienden van RAW zullen dus vaker dan eens per vijf jaar met die vernieuwingen moeten komen. Daar moeten we samen over nadenken; hoe delen we dat en hoe maken we het sneller?'

Derde spreker in het panel was Dennis van der Werff. Hij is directeur van wegenbouwer Van der Werff Groep en bestuurslid van Bouwend Nederland. 'Klimaatakkoord, energietransitie, klimaatadaptatie; het zijn enorme opgaven. Als we dat niet samen doen, dan wordt het niets. RAW helpt ons enorm bij hoe wij dat allemaal in moeten vullen. Maar alles wat nieuw is, kan ook problemen oproepen en dan moet je met elkaar de dialoog aangaan. Praten om op te lossen. Dat is de uitdaging voor de toekomst.'

Pieter Litjens was het vierde panellid. Als directeur van CROW en gastheer van dit event gaf hij aan hoe uniek het RAW-concept is. Alle partijen delen hun kennis en kunde op

vrijwillige basis. 'Waarmee zij bijdragen aan een veiliger, mooier en duurzamer Nederland.' Tevens bedankte hij zijn twee voorgangers; oud-directeuren Kees Nije en Iman Koster. Beide mannen waren aanwezig in de zaal. 'Zelfs na jullie vertrek zijn jullie niet gestopt met nadenken over RAW.'

Litjens (oud-Kamerlid en wethouder) heeft twintig jaar ervaring in het openbaar bestuur. 'Ik heb geleerd hoe belangrijk het is om dezelfde taal te spreken. RAW is daarin behulpzaam.' Net als zijn collega Teunissen onderstreepte Litjens de noodzakelijke betrokkenheid vanuit de sector. 'We hoeven de aarde niet te redden, die redt en regelt zichzelf wel. Maar als we iets moeten redden, dan gaat het om de mensheid. We moeten echt nu in de versnelling. Bij alle beslissingen en bij alles wat we doen moeten we bedenken: *Draagt dit bij aan een duurzamere samenleving?*'

Tot slot brak De Haas nog een lans voor vernieuwing rondom aanbestedingen. 'Meerdere partijen schrijven in en halen het beste uit de kast. De slimste mensen worden erop gezet en die komen met briljante ideeën. Maar uiteindelijk gaat er slechts één met de winst vandoor. Alle opbrengsten en energie van de andere inschrijvers gooien we gewoon weg. Het is recent nog uitgerekend: op jaarbasis werkt binnen onze sector een stadion vol mensen aan goeie ideeën die we vervolgens niet gebruiken.' De Haas ziet dat graag anders. 'Liever samenwerken rondom innovatie, dan tegen elkaar concurreren om de winnaar te worden.'

Aansluitend volgde een prikkelende oefening voor alle aanwezigen. Zij mochten tien dingen verzinnen die ze zouden meenemen om te overleven in een ruimteschip. Van alles kwam voorbij. Water, zaden en tuinaarde. Maar ook koeien, kippen, insecten en algen. Of een gitaar, ter ontspanning. De antwoorden lieten zien hoe noodzakelijk het is om ons ecosysteem in stand te houden. Dagvoorzitter Thielen: 'En dat zegt iets over onze keuzes. Wat wij hier doen heeft effect op wat er aan de andere kant van de aardbol gebeurt.' Dat gezegd hebbende, gingen we door met het onderwerp 'speldjes'. Al jaren zijn er dit soort versierselen 'op de markt'

met het RAW-logo. Speciaal voor het jubileum was een aantal nieuwe speldjes gemaakt. Deelnemers aan het event kregen de mogelijkheid om die uit te delen aan mensen die zich op bijzondere wijze hebben ingezet voor de systematiek. De eerste die een speldje kreeg was advocaat Joost Haest, die met enige regelmaat processen voert rondom aanbestedingen. Een mooie blijk van waardering.

Na de lunch (met – uiteraard – veel duurzame producten uit de regio) volgden twee interessante rondes met inspiratiesessies. Zes onderwerpen in totaal, die na afloop in de grote zaal kort werden geëvalueerd. Een van de sessies werd geleid door advocaat Haest. Inderdaad, de man van het eerste speldje. In zijn bijdrage vertelde hij onder meer over de mogelijkheid om je binnen een RAW-raamovereenkomst te onderscheiden met duurzaamheid. Bij gestandaardiseerde werkzaamheden kan dat bijvoorbeeld met CO₂-reductie. Hoewel opdrachtgevers dat gegeven nog weleens terzijde schuiven, heeft de voorzieningenrechter in Assen die optie onlangs nog bevestigd in een vonnis.

Een andere sessie werd geleid door Joost Meijer. Hij vertelde over de route naar het schoon en emissieloos bouwen. 'Er was een enorme discussie bij ons. We gingen bijna rollend over de vloer', vatte Meijer het met een knipoog samen. 'Iedereen dacht eerst: *O, morgen moeten we allemaal met elektrische graafmachines op de bouwplaats*

verschijnen. Maar dat bleek uiteindelijk toch mee te vallen.' Meijer merkte dat deelnemers aan de sessie graag stappen willen zetten. 'De boodschap is aangekomen. Fijn dat iedereen zo betrokken was.'

Een derde sessie werd geleid door Niek van Onna. Hij vertelde over Bouwteams en RAW. 'Bij ons was de kernboodschap: *Vertrouwen is goed. Goede afspraken maken het nog beter*. In Nederland werken we steeds vaker met Bouwteams en dat kan prima samen met RAW. Je ziet dat er veel aandacht is voor de zachte kant; dat vertrouwen is er vaak wel. Maar om elkaar te blijven vertrouwen moet je goede afspraken maken. Dat kan met RAW.'

De vierde sessie was onder anderen met Harro Verhoeven. Hij besprak de top tien van meest gemaakte fouten bij RAW-beeldbestekken. 'Beeldkwaliteit is in RAW heel strak geregeld, maar het gaat vaak over de vraag hoe je met elkaar samenwerkt. Ga je heel erg op de regeltjes zitten of is goed onderhoud en goede samenwerking met je aannemer belangrijk? Dat vraagt om balans en daar hebben we leuke gesprekken over gehad.'

In de vijfde sessie ging Tim Aarsen in op het fenomeen 'Raamovereenkomst in RAW'. Met name gericht op tips en valkuilen. Het kostte al de nodige tijd om uit te leggen wat een raamovereenkomst inhoudt en wat de kaders zijn, vertelde Aarsen. 'Ik had 33 sheets en heb er uiteindelijk maar vier behandeld. Dat laat zien dat er best veel te winnen is op dat gebied. *Wat is een raamovereenkomst, wat mag er wel, wat mag er niet en hoe pak je het goed aan?* Daar hebben we nog werk te verzetten.'

Tot slot vertelde Albert Haveman over zijn twee sessies rondom RAW en Duurzaamheid. 'Er is heel veel informatie opgehaald. Suggesties, kansen, bezwaren. Wat in beide sessies het meest werd gehoord, was de behoefte aan een grondstoffen- en materialenbank. Daarnaast merkte ik dat er behoefte is aan kennis over nieuwe duurzame mogelijkheden. Ook daar is nog een wereld te winnen.'

Tijdens het event konden aanwezigen een wens achterlaten op de wensenmuur. Daar is veelvuldig gebruik van gemaakt. Een van de wensen: 'Reken binnen RAW niet af op euro's, maar op CO₂'. Al bij al genoeg stof voor het RAW-team binnen CROW. Een team dat ook zorgdraagt voor een community op internet. Via www.raw.nl zijn bijna 900 professionals met elkaar verbonden. De club groeit nog steeds. Op de site is ook een kalender te vinden met alle RAW-activiteiten.

Deelnemers was aan het begin van de dag al een quiz beloofd, dus daar werd aan het eind van de middag nog flink wat tijd voor ingeruimd. Met dertig lastige vragen, voorgelezen door dagvoorzitter Thielen en RAW-expert Teunissen. Waarbij het voorlezen van de vragen soms langer duurde dan er tijd was voor het antwoord. Dat zorgde voor enige hilariteit in de zaal. En inderdaad, pittige vragen. Over uitvoeringskosten, de kleur van RAW-publicaties, bijzonderheden van beeldbestekken, maar ook deze: *Welk RAW-hoofdstuk bestaat niet meer?* (Antwoord: 61, Werk Algemene Aard). Ter lering. Maar zeker ook ter vermaak. Zoals de vraag over het 'pornolatje' in de Mauritskazerne. Dat bleek de plank aan de wand waar soldaten hun pikante foto's op konden prikken.

Quiz-winnaar werd Niek van Onna. Hij had tevens een mooi slotwoord: 'Ik ben vooral benieuwd hoe we na vandaag verder gaan met elkaar. Wat ik zou willen? Het verjongen van RAW met de inspiratie die we vandaag hebben opgedaan. Dus kijken hoe we RAW blijvend laten aansluiten op wat we willen bereiken met elkaar.' Om dat gevoel van *samen* te benadrukken werden de oudste (82) en de jongste (24) deelnemer met elkaar op de foto gezet - samen met alle vijftigjarigen in de zaal. Ja, ja, ja; genoeg oog voor symboliek.

Dagvoorzitter sloot het event vervolgens af met een pop up-ronde. Aanwezigen mochten na elkaar kort opnoemen wat ze van de dag vonden. Een greep uit de reacties: *gezellig, top, energierijk, betrokken, lekker, leerzaam, duurzaam, feestelijk en positief*. Met aansluitend nog een netwerkborrel konden bezoekers echt terugkijken op een geslaagd verjaardagsfeestje. Niet alleen vanwege de grote

hoeveelheid informatie, maar zeker ook door alle vrolijke momenten die volop inspiratie en energie gaven. Of zoals we eerder dit jaar al constateerden:

RAW is springlevend!

Colofon

uitgave CROW, Ede tekst Marco van den Berg fotografie Iris Moonen

vormgeving Inpladi bv, Cuijk productie CROW downloaden Deze uitgave is gratis te downloaden via www.crow.nl